

ఓమ్.

శ్రీ సాంస్కృతిక పరమేశ్వరాభ్యంసము.

శ్రీ సీతారామాభ్యంసము.

శ్రీ సాంస్కృతిక పరమేశ్వరాభ్యంసము

- నీ॥ శ్రీరఘుకులదుఃఖనింధురాకాశోమయమలగుణాన్వయీతాభిరామ
విపులశౌర్యాన్విత్య విజితభార్యవరామ భరదూషణాని రాక్షసవిరామ
వాలిజీవానిల ఫణిమర్జిదామ ఘనశైలనిర్మలసంధనలలామ
రావణాద్యహితకర్మతకులనుత్రామ గుచిరచిదానందరూపభూమ
లే॥ గీ॥ బుధజనచకోరసోమ సంపూర్ణకామ । ఘననిభిశ్చాన్వయ సద్భక్త విమతనామ
లలిత సాకేతనగరీలమధామ తారకబ్రహ్మనామ కోదండరామ॥
- ౨ శ్రీజనకాత్మజా చిత్తసారసభృంగ విపులశేఖరిహంక విభుతురంగ
పరిపోషితగ్రాహ భయభద్రసారంగ యతిశయానంద పూరాంతరంగ

[illegible]

3॥ మర్కటసంతాప మండలేంద్రునివీతి కల్పనసోయంబు నలుపలేను
భాగవంతుని కేళిండుగు జగములుగీలి క్రయపాకన్యనాడి నెప్పించువేను
అతిబలాగ్నండుగు నాంబసేనమునివీతి కాకికమ్ములు నలుపలేను
అధికభక్తుండగు నభిషేకముగీతి బహుమానముల మెప్పుబలపలేను
ఉరుతరక్తేషు నాండలములుగుతీతి । ముప్పైదను నేవనకు నాశ క్తికొలది॥ లలిత॥

[illegible]

౧౫ విషధరేంద్రుఁడు తనవేయిసోరులతోడ వదలకయేవేళఁ బయకుచున్న దోయజాపుఁడు తనవేయికరంబుల రయముగా నేవేళ వ్రాయుచున్న విబుధనాథుఁడు తనవేయిలోచనములఁ గలకాల మెల్లను గాంచుచున్న విద్దిశంకరలదామ వేయివిధరంబులఁ జిగకాలము స్తనంబు నేయుచున్న మరదనీకంఠ మరదనీయముగురుజగితతి కంఠమిదియని చెప్పంగ నలవియగు నాలలి

అధిక శ్రాద్ధ్యుండవనఁ బార్థనాధు పటుకార్యము విఱుచుటయెసాక్షి
యకలంకచరితుండవనఁగఁ బాపాంబుఁ గుటిలకుంఠలఁగఁ జేయుటయెసాక్షి
చతురుండవనఁ గప్పిపఠిచే భూధరపటలి నేరువురచించుటయెసాక్షి
నిఖలేశ్వరుండవన నీటిపైఁగొండల చిలువుగాఁ దేలఁజేయుటయె సాక్షి
యంబుజేక్షణ నీరుమిఁమాతిశయము । గొప్పదనమును శాంతనిచ్చెప్పవచ్చులలిత॥

౧౦॥ సతతంబు భక్తవత్సలుడవీవనుటకు మున్ను ప్రహారుని బోచినావు
 శరణాగత్రాణపరుడవీవనుటకు ఘనతవిభీషణుఁ గాచినావు
 దాతయనెడు శుభ దార్శ్వికీవనుటకు నినతానకభయంబు నిచ్చినావు
 ఆ ర్థబాధల నడచివీవనుటకు మించిగ జేందు రక్షించినావు
 సద్గుణంబులకీపె యానానరునఁగ । సంజయంజేమికలదయ్యి యిందిరేశ॥ లలిత॥

౧౧॥ భక్తవాత్సల్యంబు పరమభక్తమునీకు నాదార్యగుణము నీకాటపట్టు
 భగవాన్తత్వాణపరతముఖ్యమునీకు నార్తులబ్రోచుట కీర్తి నీకు
 దురితవిభేదంబు తోడఁబుట్టువునీకు ముక్తిదానము మహాసక్తినికుఁ
 గరుణారసము చేలికంకణంబగునీకు సకలగుణాళి భూషణమునీకుఁ
 గాన నినువేడివాడ నోకంబుకంత । లాలిఁగాఁజూడకుమునన్నుఁ బ్రీతిఁగనుము॥

౧౨॥ వసుమతీపుత్రికా వలికాకలితంబు ఘనభావముకాఖా ప్రకాశితంబు
 పరిచలల్లోచన బంధరావాసంబు నఖపుష్పసంఘయానందదంబు
 మాసమోదాద్యవయవదల్లదామంబు వాఙ్మృకరంద సువాసితంబు
 విబుధముక్తిఫలప్రవితరణకీలంబు భక్తఖగాలాప భాసురంబు
 రామనీవనియెడు కల్పభూమిజాత । మెప్పుడు నాదండనుండ నాశేమికోడువ॥ ల॥

౧౩॥ వామభాగమున నీతామహీశామణి సౌదామినీలత చందమొప్ప
 గరికరంబునుబోలు కరతలంబునవిల్లు గోతారిచాపంబు కోమరుమీర
 జయవిజయాదులు సల్పుస్తోత్రంబులు స్థనితంబులట్టులఁ దాండవించ
 బహుళినిర్దిత కృపాసారమేవేళ నమృతవర్షంబును ననుకరింప
 జలదమునుబోలురామ సాతలఁపులోని । యిచ్చులను సస్యములఫలియుంపఁజేయు॥

౧౮॥ రంగారుమేన బల్బంగారుజగిగేరు జనకజ వామపార్శ్వముననిలువఁ
బవనపుత్రుఁడు పురోభాగమందునఁగొల్వ సామితి వెన్న నంజలిఘటింప
నిరుకలంకులఁజేరి భరతశత్రుఘ్నులు వింజామరలఁబూని విసరుచుండ
వినుతింప రవిజనిభీషణాంధ జాంబవంతులు వాయ్వాదిభాగములను
గొలుపుదీరిన శ్రీరామకొల్కదీర । భక్తియు మృత్యునై నిన్నుఁ బ్రస్తుతింతు॥ లలిత॥

౧౯॥ నిఖిలజగజ్జాత నిర్మాత మూలప్రకృతియైన లక్ష్మీ ధాత్రినుతగాఁగ
నసమాన పాంచజన్యసుదర్శనంబులు భరతశత్రుఘ్ను ధీవరులుగాఁగఁ
బర్యంకమైయొప్పు పన్నగాధీశుండు షహనీయమూర్తి లక్ష్మీబండుగాఁగ
నఖిలసాక్షిస్వరూపాంతర తృప్తిదేవీపు పుడమియుండున రాఘవుఁడవుగాఁగ
దాసజనములరక్షింపఁ దలఁచిదేన । హితముసేయఁగ నశతారమె తిసావు॥ లలిత॥

౧౯॥ సకలధౌతఖురవిపాణవక్తృక గోళరము వేదవిద్వైపతతికొనఁగుట
యనకృదాత్మ త్రి గంగాదిమహాపుణ్య నదులనివను మజ్జనముసలుపుట
సంపూర్ణదక్షిణోత్పన్నసహృద్యకంబుగ యజ్ఞ సాహస్రముల జరుపుట
నియత్యోగవాసంబుసెఱపుట వసుధానుధాశనకొటికి నన్నమిడుట
నిర్మలశ్రద్ధ నిన్నుధ్యానించునట్టి । ఫలమత్యోగమభావంబుఁ బడయఁగలవె॥ లలిత॥

౧౭॥ పుండరీకదళాత్మ పుండరీకసురత్మ పుండరీకకరాభ భుజవిలాస
వివధరాహితప్రత వివధరస్తుతిప్రత వివధరసంకాశ విమలగాత్ర
ద్వీజరాజనిభతుండ ద్వీజరాజనిభకాండ ద్వీజరాజసన్నత దివ్యపాద
శంఖరాహితతాత శంఖరాభ్యుదాత శంఖరనిధిమహాశయననేత
సరసరసికమహాదయాపర పరాత్మ్య । వరద వరధరధర ధరాధరవరేణ్యులలిత॥

౧౮॥ జలదాంగక విహంగకులపుంగవతురంగ మదభ్యుంగచసంగ మధువిభంగ
బలశీతీతవిపత్తు బలిరాత్తుసనుపత్తు కరిరత్తుజివిచత్తు కమలజాతు
సగవర్యసమద్భేర్య సరవర్యసునకౌర్య కలితార్యజనకార్యకరణధర్య
బహుళ క్తుసువిత్తు వరభక్తద్భిష్ట క్తుసువిత్తు జనరక్త భవవిముక్త
సరకసురపరగిరిసురపరిబృహహరి । గరభధరవరపరికర దరకరధర॥ లలిత॥

౧౯॥ గోవింద కృష్ణ ముకుంద దామోదర దళరధసుత జనార్దన రమేశ
వామదేవసుత వారిజాయతనేత్ర కమలాననాహరి కంబుకంఠ
పక్షింద్రకాహన పద్మనాభసుకేశ కరిరత్తు దుగ్ధసాగరశయాన
సారాయణా జగన్నాథ పరాత్మీయ వరద దయాపర భక్తహీన
యసుచు నీదిత్యనామంబు లనుదివంబు । సరసి నామదిభక్తియింతునటులఁజేయు॥

- ౧౦॥ అజహరాదులశైల సాధారుడవటంచు వారకనీదండఁ జేరినాడఁ
 గరిమొరసాలించి కాచితివీవంచు గట్టిగా నెమొరపెట్టివాడ
 సఖిలార్జునలీయ సతిసమర్థుడవంచు మంచిగా నిన్నాశ్రయించినాడ
 దండంబులొసరింపఁ దప్పగాకువటంచు ముందరగానీక మొక్కినాడఁ
 బలుకక పరాకునేయుట పాటిగాదు । బిరుదులెల్ల నువ్వర్హాఁ ప్రతిగమము॥ లలి॥
- ౧౧॥ శ్రీకరా లోకరత్నాకరా రిపుసంఘభీకరా సదుజ్ఞానీకరార
 యిందిరావరభక్త మందిరాచిలసద్దిం దిందిరాస్థితకేశ యిందురార
 పాగరాబంధ సన్మాగరాద్రక్షుశ్రీ భోగిరాట్పుర్యంక శేఖరార
 భూవరా పులరాజీవరామాత్యస ద్భారరాజేంద్రవక్త్ర ప్రోవరార
 క్షోలగాఁగొల్తు నెల్లెడ లులముల్ । స్థిల నీపదపల్లవ తల్లజంబు॥ లలిత॥
- ౧౨॥ అయ్యరా సామధులయ్యరా నమ్మగల్గయ్యరా నావరాలయ్యరార
 యేలరా యిటుపరాకేలరా జాలిలేదేలరా తడవింకఁజాలురార
 లేరరా నాదిక్కునీరరా యింకనన్నఁగావరా రాకున్న లేవరార
 వెంపరా తిప్పమన్నింపరా పాపముల్ శ్రుంపరా ననుగట్టాక్షింపరార
 నీదుపాదములాన చేనిన్నమానఁ । బరిగననుగావరమ్మ నీపదమునిమ్మ॥ లలిత॥

అది॥ ధర్మభంగములేక ధర్మబ్రోవఁగాఁబుట్టి ధర్మభంగముచేసి తనిసి నావు
పుణ్యజనులనెల్లఁ బోషింపఁడలవైట్టి పుణ్యజనులఁ బొరిపుచ్చినావు
భువనరాశిభయంబుఁ బోఁగొట్టినహిందీ భువనరాశికి భీతిపూర్వినావు
పరవిభీషణుడైత్య హరణాధిక్వైలంకఁ బరవిభీషణుడై తున్యఁబరపినావు
ఇట్టి కువిచిత్రకార్యంబు లెల్లనలుప । నీకెతగుఁగాక యొరులకీ నేర్చుగలదె॥లలిత॥

అది॥ వనవాసలోలతఁ బరగువాఁడవుగాన వనవాసలోలతఁ బరగినావు
కమలానుసరణంబు గాంచువాఁడవుగానఁ కమలానుసరణంబుఁ గాంచినావు
అరిదరకరుఁడవై యలరుచుండువుగాన సరిదరకరుఁడవై యలరినావు
వివిధాగమములలో జెలయుచుండువుగాన వివిధాగమములలో జెలగినావు
స్వీయకృత్యంబులనె ధాత్రిజేసినావు । దేవమణివయ్యమానదేహమంది॥ లలిత॥

అది॥ మొదలనిన్నొందని మూలప్రకృతిఁగొని బ్రహ్మాండకోటి సత్వత్రి చేసి
యాకాశవాన్యనలాంబు భూమయమైన యభిలప్రపంచంబునందునిండి
యాజఁగఁబునకు దశాంగుళంబులు సున్నకుండవై విశ్వరూపుండవగుచు
గరిమచుహతునకుఁటె మహత్తువై యణువుకంటెను మఱియణువునగుచు
నకలకర్మకృత్యభోక్తృత్వ సరణిసొప్ప । విశ్వనాయకనిన్ను నే నేదగ్గఁ నెండు॥లలి॥

- ౧౬॥ హరిశోభిత కేయూరాది బహుళరూపంబులొందిన హరికంబుభంగిఁ బటఘటకుఁ డ్యాంబు భవనాదికప్రదేశ న్యాపకాంతరిత్యంబుభంగిఁ బద్యాక్షికోదక భాండాదిక ప్రతిబింబిత నూర్వచింబంబుభంగిఁ బహువిధఘటశరాన ప్రముఖంబుల మఱి గాంచుచుండెడు మన్మథంగిఁ డలఁచిచూడ నుపాధిభేదములవలనఁ గడుస్వరూపంబులొంది తొక్కిరఁదనవె॥
- ౧౭॥ సాగరాంబరవిభా స్వన్నిధికాలంబుఁ దనదుగర్భంబునఁ దాల్చినట్లు అలశమీభూతాల్ మగ్నిహోత్రంబును దనదుగర్భంబునఁ దాల్చినట్లు నిమ్మగానాథుండు నిరుపమరత్నాభి దనదుగర్భంబునఁ దాల్చినట్లు అలసరస్యతినది యంబుసఃఘంబును దనదుగర్భంబునఁ దాల్చినట్లు పరమపూరుష బ్రహ్మాండభాండవమితి । నీదుగర్భంబునందున నిల్పినావు॥ లలిత॥
- ౧౮॥ కరములవొసఁగి యాకలిదీర్యైడునటంచు మీరిచకోరముల్ కోరుచుండు నుష్పాంగజేసి మహోత్సాహ మొసఁగునటంచు సాగరము కాంక్షించుచుండు వికసింపఁగాఁజేసి వెఱదీగి చెడునంచుఁ గలువలాశ్రయమును సలుపుచుండు గర మొప్పసామర్థ్య గరిమనిచ్చునటంచు నోవధుల్ స్తోత్రంబు లొసఁగుచుండుఁ జందురునియటై నదృక్తజనులునిన్ను । నిచ్చగింతు రఖిలకాంక్షలైత్తువనుచు॥లలిత॥

- ౨౯॥ జంభాదిదంభాళి బృంభదుర్విద్రాళిఁ జందంబునను విపత్సమితగుల్బు
 పీతిసోత్కుండఁ తుమ్మ-వివినవృక్షంబుల నటువలె యరితచయంబుగాల్చు
 గంధసింధురముబల్ కనలితామరతూండ లాగు మనోవ్యాధులను విడల్చు
 జండసింహంబు వేదండగండంబుల క్రమమున దారిద్ర్యసమితఁబల్చు
 నంబుతోదర నీడునామంబుమహిమ । నెంచకకృంబగునె యవిరించికై నలలిత॥
- ౩౦॥ కుముదంబు యామినీరమణుఁగోరడుభంగిఁ జక్రవాకంబు భౌస్కరునిభంగిఁ
 జాతకవివాగంబు జలదాయకునిభంగిఁ జంచనీకంబు పుష్పంబుభంగి
 శేవేశశశికము క్రొమ్మొచ్చిగురుభంగి సంబుజాతమును గాయంచభంగి
 నత్యంతపానారుఁ డభ్రాకరముభంగిఁ బజలు ధర్మాత్ముఁడౌ ప్రభువుభంగిఁ
 జేరి మదిలోన నిన్ను నేరీరివాఁడఁ । గామితానములిచ్చి ననాతువనుచు॥ లలిత॥
- ౩౧॥ శతశాస్తిభాస్కరసంకాశ మణికిరీటుము భాగులో త్తమాంగమున వెలయఁ
 దారకస్ఫురితరత్న ప్రతిబద్ధకేయారముల్ భుజముల నులసీలఁ
 గరనీరజమున శంఖగదాగుదర్శనాదిక సదాయాధములుఁ దేజరిల్ల
 నిండుచందురుఁబోలు నెమ్మామునందు మందస్మితరుచి తళ తళలనీన
 వాఙ్మనోఽతీత సౌందర్యవాసమైనఁ నీదురూపంబుజాపునా నేత్రములకు॥ లలిత॥

32. వృక్షములో విద్యర్థించు విధమున ప్రముఖవయస్కుగఁ జేల్పెదరు ఖదాభిహారులఁ గొండలనిండుండు ఖండించునట్లు చెక్కలుగఁ జేయుదురు బల్గినలి గడలఁ దార్పించు పాములఁదగునుకై వడి ముక్కముక్కలొన దురు ముద్దరముల హత్యంబులను సోమయాజిప్రేయివిధానఁ గోస్తిపై కురు నిష్కగుండములను నీదుపాదాంబుబార్చిన నెఱవకున్న పాఠకుల యమదూతలు పట్టి తెచ్చి లలిత॥
33. హలశరాసనశంఖ కులికాంకుశధ్వజ కల్పకజలజ శేఖాయుతంబు జలజోద్భవాది మస్తకనిస్తులకిరీట రత్న మహాఘృణీరాజితంబు దాససంచయపరితాప వృశ్చికసర్ప వహ్నిభయాది నివారకంబు నియతపూజాసక్తి నిర్మలసద్భక్త కాంత్రైప్రవితరణ కల్పకంబు పైన నీపదపంకజం బనిశమర్చి సలుపఁగా నాకు వరమునొసంగుచుయ్య॥ లలిత॥
34. పశువాహనత్రైత భవనాదివిషయకాశాజలపూర విరాజితంబు ఘనతరాజ్ఞాన రంగ త్కంఠాశ్శంబు పత్నీ మహావతః బంధురంబు వృద్ధునుఖదుఃఖోగ శ్లేషసంవాల్చి పంబు తాపత్రయాచలగోష్ఠితంబు నలఘుతనూజాది జలచరావాసంబు ప్యాకులత్వనినాద భీకరంబు ఘోరసంసారవారిధిఁ గ్రుంకునాకుఁ । ద్వచ్చరణశేవయనువాచ మెచ్చియినుగ్గిల॥

- 3X|| అసదృశాకారయై ముసలాదికములూని కానినికింకరయో గడియనపుడుఁ గాఱగదల్పఁగాఁబాలక లంపటయో పన్ని యమియుఁడోఁచకున్నయపుడు ఘనబాద్యముయొక్క పర్వ కథముకుతుకదట్టి బహుళవేదనలచేఁ బరగునపుడు దీనానుయై పరిచేవనంబైనగంగ ఖట్వంబు బాంధవులప్పినపుడు నీసృరణ కలుగో కలవో న్నితాన్య । యిపుడే నేనీతు నీనేవ నిందిరేశలలిత॥
- 3L|| జననీజనకులకుఁ బక్కగాఁబూజలఁ బరపకుండిన మహాపాతకుండఁ జెలుపుండఁబెదలు చెప్పినమాటల వినకవర్జించిన వీరయతుండఁ భక్తితో గురుపాద పద్మములకునను సార్మయంజేయని కడుజకుండ వేదకాస్త్రాదిక విద్యాయతులఁబూజ నలువకుండిన మోహసంగతుండ దోషములనెల్లజేసితి శేషశయన । పాతకుండను ననుగావు పద్మనయన॥ లలిత॥
- 32 బహుళతరాజానవశమునఁ గొన్నాళ్ళుఁ జిన్నతనముచేఁ గొన్ని నాళ్ళు నాటపాటలఁ (బబలాన కిఁగొన్నాళ్ళుఁ గోదనుప్రాయముచేతఁ గొన్ని నాళ్ళు గురుతరసంసార గోష్ఠిచేఁగొన్నాళ్ళు మన్నతధనకాంక్షఁ గొన్ని నాళ్ళు గర్వాలోచక సంకలిచేతఁగొన్నాళ్ళుఁ గోర్కెలంగక తొన్ని నాళ్ళు నిటులజరుపుచునీ నేవనెఱుంగవైతి । నెటులకడలేర్పెదదానన్నుఁ గుటిలమకుని॥

3౨ వాల్మీకికై వడి భవదీయచరిత ప్రపంచంబురచియింపఁ బటుడఁగాను
 నారదహూనిచందంబునఁ దావక గానంబులనొసర్ప ఘనుడఁగాను
 కైలాసవిభునివైఖరి భవన్నామసారంబు నెఱుంగఁ శర్యరిగాను
 హాసీంద్రులట్లు నిన్యానసంబుననిల్పి భజియింప నేగొప్పవాడఁగాను
 ఒక్కదండంబు నీకు నేనొసఁగువాడఁ । బుత్రునిగ నన్నభావించిబోవుమయ్య॥

3౩॥ అడుగకయున్నఁ నారాధ్యశ్శరుడు కుముదమ్ముల కతివికాసమ్ము నొసఁగు
 దమ్ములవిందుడు తమ్ములనెల్లను జెలఁగి తానేప్రకాశింపఁజేయు
 నఖిలలోకమ్ముల కనుర క్తిమేఘుండు పాలుపొంద జీవనమ్ములనొసంగు
 గల్పకధూజంబు కామితార్థంబుల హితబుద్ధి విబుధుల కెప్పడీడును
 అటుల నీకును భ క్తేష్ఠితార్థమిడుట । సహజమేకాన నాశ్రయించంగవలెనె॥ ౪॥

౪౦॥ కలవృత్తివీడిన క్రూరుడవామిఘం దెదనిన్నదలఁచి నీవదముగాంచెఁ
 దస్మరతావృత్తి దనరువాల్మీకినీ కథలనుగచియించి ఘనతనొందె
 నెంగిలిపండవొసంగిన కలరినీ కరుణాగ్రసమున మోక్షంబువడసె
 నన్యుల నేకులు నలిదురాత్ములు తావకానుగ్రహమునఁ గృతార్థులైరి
 యెట్టిపాపాత్ములైన నన్నిచ్చదలఁపఁ । గాంక్షహ స్రలమలకంబుగాడె॥ ౪౧॥

౪౧॥ పాపాణరూపసంప్రాప్త గౌతమసతీ కాపవిమోచనాస్పదముపదము
విమలమానసభక్త సమదయభవబంధ గుహస్థితీసంహార కరముకరము
రావణకుంభికర్ణ ప్రముఖానురగణ బహుదృశ్య మారణమరణము
స్థావరజంగమాత్మిక చతుర్దశిలోక తత్త్వభారవహన సాధరముదరము
నీడుమహిమాతిశయము వర్ణింప గట్టురాముపహర్షగనికిం దిరంబటయ్య॥ లలిత॥

౪౨॥ ఎయ్యదిరాహుని తొయ్యలిగల్గిగుబ్బల నిర్మలముగాఁ బొడువెట్టె
నెయ్యదికేతునియింతి యభరవిద్రుమంబు నొక్కుల నెల మాన్చివేసె
నెయ్యది లంకాపురీకానుబా నానికట నలంకారసంఘటనయానె
నెయ్యది యుష్టవైరీంద్రభూమల కేశభాగంబునొట్టి బంధవయ్యె
నట్టితావకశౌర్యంబు నధిగమింప । నలనియెవ్వారికగుఁ బంకబామతాక్ష॥ లలిత॥

౪౩॥ అతిభీకరాకార యంతమాపయోరాశి యభుకొండెనే భూతలాధిపునకు
నేరాజులకు నెత్తగారానిశ్చిలు తృణసమంబయ్యెనే జనవిభునకుఁ
గానరేగెడు సర్వవాసరురే కిరసాగ్వీతాజ్ఞాలెరి యేప్పద్మపతికిఁ
జరణసంగతిని పాపాణంబు లోకసుందరియైనిచె నేప్రతాపఖనికిఁ
జిత్రచారిత్రములునీక చెల్లెగాని । వింతలీలాగు నెవరుగానింపగలరు॥ లలిత॥

రగః ఒకచోట నేవేళనుండని దొకపత్ని యునికైఁబాఁయకయుండు నొక్కపత్ని

యభ్రంకవభ్రయంకరాదభ్రపీచికా నదదంబునిధి కయనసంబు
ఘనగరభానలోద్దమదున్నమత్స్యణా విలసితుండగు సర్పవిభ్రండుశయ్యి
ఫణిఫణాంతరాస్థిసభూణ నిరతచితుండగు వై నలేయండుజేజి
యెట్లుజేఁగదొ యద్యతంబెన్ననీడు । పాటవమునీక తెలియంగవలయుఁగాకల॥

రగః నీడుకుమారుండు నిఖలజగజ్జాల నిర్మాణసంకల్ప నిర్వహణండు
నీపాదభవపుత్రి నియతమర్జ్యవాత పాపతమశ్చండ భానుదీప్తి
నీపెద్దకోడలు నిజపదాశ్రితతతి జానప్రవిధరా కల్పవలి
నీదుభార్యామణి నిఖిలప్రపంచమహత్తైశ్వర్య దానాతిచతుర

యహహనీడుకుటుంబ మహత్త్యసగణిజనులకాశ్చర్యమధికంబు సలుపకున్మే॥ల॥
రగః పరమయోగింద్ర మౌద్వనజభక్తిమరందభాస కాంతౌచర ద్భంభరంబ

కుంభినీతనయోచిగూహనవంజర రమ్యభాషాచరమృకంబ
పరిపూర్ణభక్తి సంభరితభక్తవ్రాత తృప్తికచకోర రాత్రీకలింబ

యతిహూరసంసార విరతపారావార తారణబహుసమర్థ ప్రపంబ
రామరామగుణారామ రమ్యనామరయముతో నాకడకునేడురాగదయ్యలలి॥

౪౭॥ సకలజగంబుల సంక్షుణ్ణమొనర్చి యెల్లజేతలఁజెంపఁ దలవీన
యతులితహితమాగఁ మరసిబోధించి నెడగఁజేసిపాక్షింపఁ దండవీన
పృథ్వీపాదస సదౌషధమిచ్చి భవబంధవిపులగోక్షముమాన్వ జెఱువీన
మందారభూజంబు చందంబుననుమా త్సంపదలనొసంగ దాతవీన
ఘనసహాయ మొసంగఁ జెలికాండవీన । కూడితొలొనరింప నైదోడువీన॥ లలిత॥

౪౮॥ శరచాపధరుండై నెకలతాపసులకు నభయదానములఁ జేయంగలేడె
గాధేయముఖతాపసాధీశ్వరులయజ్ఞ సమితినిర్విఘ్నత జరపలేడె
యబ్జిమిత్రసమాభవాదికుటుంబముల్ నిలిపిప్రతిష్ఠల నెగడలేడె
హవఁయునవిభీషణాదికరాజ్యాభి షేకోపకారముల్ చేయలేడె
యిట్టికార్యంబులొనరించినట్టివీను । నెంతపనియది నన్ను నీచెంతఁజేర్ప॥ లలిత॥

౪౯॥ అవాహనంబు విహగవాహనారూఢ యాననంబుజగన్ని వాసఖేల
యన్యైఁంబునిడుదు ననన్యైభూషణభారా పాద్యంబుమానిసంపేద్యరూప
యాచమనీయంబు భేచరాధిపవంద్య స్నానమర్చింతు సదానలోల
యాభరణము జగదాభరణాకల్ప పూజలిడుదు జగత్పూజ్యచరణ
గంధమర్చింతుమృతఁకైరిగంధవీను । దండ మొనఁగెదకాడఁగోదండమాను॥ లలిత॥

౧౦॥ గురుతురభక్తి సంభరితాంతరంగంబుఁ బ్రకృతిరజ్జువోలిక గఁజేసి
 సాంధ్రపాథనతరువ్వు యమనియెడు హిరణ్మయశ్శృంఖలంబుల మాటుబెట్టి
 నిశ్చలనభ్రాన్తనిరతియై నెడుచున్నదు స్పర్శసంగతమగు పరువుఁబఱచి
 యలఘునేవాస్తవికి దలగడగాంచి ప్రణవమంత్రంబను పట్టెనట్టి
 నామసామాస్రమనుకీర్తనలఁజదువుచుఁ । బృద్ధిభవమునున్న నూ వెదనురయు॥౧॥

౧౧॥ పరమమానసగణ్య భక్తపరాధీన నిజముగానీలూజ నేనుమాన
 నిన్ను బోలినయట్టి నెఱదాతలనుగానఁ గాలహరణమేల కరుణాబూద
 నీరక్షణమునకు నేనుపాత్రుడఁగాన? యాద్యలబోధితి వలకాన
 ఘనతమీరగవన్నుఁ గాచినమాత్రాన నీకీర్తివోవునే నేటితోడ
 ఖగకులేశ్వరయాన, జగన్నిదాన । భర్తృమయభూషణవితాన, భాసమాన॥ లలిత॥

౧౨॥ కోమలఘనదేహ నీమానసమువెన్న యలవియగు నెనీగుణాళులెన్న
 మన్నించి నాతప్పు కన్నులగఁవకున్నఁ గరుణనింకెవ్వరు గాతురన్న
 యనున్మలనేడేరి యాశ్రయింపనటన్నఁ బ్రాపుచేర్చవిదేమి పాపమన్న
 రక్షింపకున్న వాతకలను నెవ్వరువిన్న నీకీర్తి నేటితో నిండునున్న
 పన్ను గాధీశిపర్యంక, పరగుణాంక । ఖండితద్విరదేశ్వర గామాళంక॥ లలిత॥

- ౧౩|| తలఁచగానీకు భక్తులమానసమెయిలు నిఖిలేశ్వరుఁడవన నీకెచెలు
మున్నుద్రుంచితివీక ముక్కంటిదొరవిలు తలఁచనిదొడ్సముల్ తలఁచిలు
నీదుఱొపము దైత్యనిచయంబునకుములు చెలఁగునీశరప్పస్తి చిత్రజలు
తృప్త్యుపజనులకు నాంఘలైదజలు భయమునినుఁడలఁపంగడులు
పులపంకజసేత్ర, జీమూతగాత్ర । పరమపావనచారిత్ర, పాపతైత్ర|| లలిత||
- ౧౪|| సకలకాంక్షితములొసంగెడునీచూపు నిరులిడఁచేలచేనెదవురాపు
వణ్ణనాతీతమై వరలెడునీరూపు ముదముననా నేత్రములకుఁజూపు
పరమభక్తాళికి దొరకెడునీప్రాపు నిలవినుతింపంగ నెవ్వఁడోపు
నీనామమంత్రంబు నిఖిలాఘములఁబాపు నొనఁగూరిమిని నాయొద్దదాపు
దాపురపుమాటలేల నాకాపువీక । ఱొపమేటికి ననుబ్రోవఁ గోర్కెల్లీక ? || లలిత||
- ౧౫|| కంటినితొప్పఁజైఖరిఁగావుమాఁయంటి వీడకునన్ను నీవాఁడనంటిఁ
దప్పలనెంచుట ధర్మంబుకాదంటి నితరుల నేనాశ్రయింపనంటి
మానకయెపుడు నీకేనేనుశరణంటి నేరములెల్ల మన్నింపుమంటి
నవనిలొనావంటి యపరాధిలేడంటి చిక్కునీజేయని లెఱుపుకొంటి
చినుతిఁజేసినరావేలవెంటంటి । నీమదికరంగదాయె నేనేమి నేను|| లలిత||

గో1|| మధుఁజెల్లనీనంశ కథలనుఁజెయించి మఱినీపదముల నమన్గూరించి
 రమ్యహానీహాజారంబులఁబ్రవేశించి యనిశంబుఁదానకాజనువహించి
 రజితవేత్రముల బరాబరుల్కావించి దివ్యాయుధముల నెత్తినధరించి
 ముక్తాతప్రతంబుఁ బూనినికొనవించి చరణతీర్థముఁద్రాచి సంతసించి
 భక్తినీకుపచారమేర్పఱచునట్లు । చేరివరమిచ్చి నన్నరక్షింపరాడె॥ లలిత॥

గో2|| వందిచందానఁ గైవారమొనర్చితి నవరాధీతి దైవ్యముననంటిఁ
 బనీబాలువలెవెంటఁ బడిబలిమాలితి భటుఁడట్లు తప్పదల్పకుమయంటి
 శరణాగతువిధాన మొరఁజెట్టివేడితిఁ జనవరివలెనన్న సాకుమంటి
 నెప్పుడనాధుని చొప్పునఁబాహిపాహియటంచు దండంబులిడుచునుంటి
 స్వప్నముననైన నీదుదీవ్యద్విలాస । శోభనారామరూపంబుఁ జూపవేమి॥ లలిత॥

గో3|| విలించంతనెచ్చి ప్రియవాక్యములకదించిన నోటిముఁతెముల్ చిందిపోనె?
 భాసురంబైన రూపముఁజూపఁగానీదు మూలదాఁచినసోమ్య మునిగిపోనె?
 మొరఁజెట్టనాలించి యరుదెంచినంతనీ కయినప్రతిష్ఠకు హానియకానె?
 హితబుద్ధిఁగాంతుల నిచ్చినంతనీదు తాతలిచ్చినసోమ్య తఱిగిపోనె?
 నోటిమాటకునైనను నోమునోచ । నైతినా? నిన్న నాకన్నలారఁజూచి॥ లలిత॥

గోపమా నేనేయుపాపమా నాధ క్తిలోపమా నీరూపుఁజూపవేమి
కయ్యమా యిటునేయనెయ్యమా నీకు మాయయ్యమన్న నజైంత దియ్యవేమి?

చూడవాకన్నెత్తి వీడనామోడి నీవాడ వాలుగమాటలాడవేమి?
పలుకనా యేమైనయళుకునా ననవిల్లు మొలకవాదమ కృపంజలుకవేమి?
వేడ ననువీడ నెవ్వరివాడ నేర్పు । కాడ నీక్లియేడ నీవాడయేడ! లలిత॥

౬౦॥ రమణీయమణికిరీటము నీయంగవద్ది అంగదదవ్వయము నొసంగవద్దు
కరకంఠజావళుక్ కాన్కలీయంగవద్దు కనకశాటియనాకుఁ గప్పవద్దు
శులిమిమొల్లత్రాడు లీలఁజాటంగవద్దు లలితగంధాదుల నలడవద్దు
పాంకమా యంగరంబులఁ దొడంగఁగవద్దు అతుల వస్త్రాద్యలంకృతియవద్దు
మక్కువమగోరిలిని ముక్తిన్కొక్కదాని । సుతసంబుననాకు నొసంగరాదె! లలిత॥

౬౧॥ అంభోధివలయిత కుంభినీరలభార భరణరమాభూతి మరచినావొ
భీమావివిపుల సంగ్రామకేతులదైత్య దళములసమయించి బడలినావొ
అంజనేయ విభీషణాది భక్తజనాళి వినుతింప నామొరల్ విసంగరావొ
వీరనీతుండితండు వీనిసన్నుతులెంత కానిమ్మనిపరాకుల్నానినావొ
తవిలిమొరఁజెట్ట నొక్కపద్యమునకై నఁబరిగన్వోహోయటంచును బలుకవేమి! లలి

- ౬౨|| మారుతాత్మభవుఁడు ద్వారప్రదేశంబు కంటితెప్పవిధానఁ గాచుచుండె
ననుజుతయము పరమాపులకై పడి వేడ్కతో నెపుడు నేనించుచుండె
రతిశత్రుంగారపతియైన బాసకి మచ్చికవిడియంబు లిచ్చుచుండెఁ
గరములమోడ్చి యంగదవిభీషణముఖుల్ శిష్యులై పనులెల్ల జేయుచుండి
రిటుల నుపహరగమితి నల్పుటకువీరు । గలరటంచును ననువీడఘనముగాదు॥ లలి॥
- ౬౩|| సారెసారెకునిన్నుఁ జేరితూతల్ వెట్ట ఘనశిలాకంఠుండఁగాను నేను
రాకనీవిందు పరాభవేసితివేనిఁ గదసితోపమునఁ దిట్టెదను నేను
గదరితనమునఁ బ్రొద్దుపుచ్చితివేని సరంధ చండకాసనుడ నేను
తైరంబుఁబూని కన్నడకబారితివేని పదరి నీతప్పు సాపెదను నేను
కాననీశమలేల యాకరినమేల । కడుఁవిరోధములేల నన్దావరమ్ము॥ లలిత॥
- ౬౪|| ఉండుటకిల్లును బండమంచములేక యగ్రాటవుల శ్రమలాందినావు
అగ్ని సాక్షిగఁబెండియొడిన బాసకి నాయడవులఁ గోలుపోయినావు
తమ్మనితోఁగూడి తఱుంగనిదుఃఖానఁ జేరినుగ్రివు యాచించినావు
అనుజాండు రణరంగమున మూర్ఖులొందిన మరుదాతృజ్ఞాని బతిమాలినావు
వనటనిటులాంది యైశ్వర్యవంతురీతిఁ । విలిచినను బల్గవేషి నీపెదతనము॥ లలి॥

- ౬౧॥ అడిగినంతనొంగినట్టి బలిందుని ఘనపాశములచేతఁ గట్టినావు
 నీకపకారంబు నెరవరియాలిఁ బట్టి తస్కరుడట్లు గొట్టివావు
 నీతాసలినిదేఁగఁ జేరికొరకులనెల్ల నెట్టెట్టికమలనో నెట్టినావు
 తనరజీవకమానుఁ దమ్ముని లక్ష్మణుఁడెంపవై చాలఁ దిట్టినావు
 ఇట్టినినేరమలనెల్లఁ గట్టికెట్టి । యెట్టె నానేరమల లెక్కపెట్టెదాఁగిలలిత॥
- ౬౨॥ తరుణినిజంపుట ధర్మంబుకాదని తెలిసి తాటకిని మదికంచి నావు
 పారులమాటలఁ బాటించి చూలలి నెలఁదని ననికీఁ బంపించినావు
 దనుజేందుపురినుండెనని పలికెనీతఁ దొడఁగింపులఁ బడఁద్రోచినావు
 పగరతమ్మునకు నభయమా ననునొంగి తొలుత రాజ్యముగా నలిపినావు
 తెలివితక్కునవసులీనె నలిపి నాదు । తెలివీనఁతనెంచట తెలియగునె॥ లలి॥
- ౬౩॥ పట్టుపుట్టంబులఁ బెట్టెలలోఁబెట్టి కడునారచుచెరే కట్టినావు
 మృదువులౌకయ్యల మేడలయందుంచి నెట్లవంచల నిడఁజెందినావు
 భటగబాదులకు సంబళమియఁబాలక కోరి మర్కటనేన గూర్చినావు
 చెలువమామృగమద క్రిగంధములమాని బూదిమే నెల్లను బూసినావు
 నృపులకఠేచ్చ యనుటచే నిక్కమయ్యె । నిట్టిలోభిని నాకేమియాయఁగలవు॥ల॥

౬౮॥ దురితశిరారముల్ దొంగిలించునెన్ను భక్తిపాశంబున బట్టి తెచ్చి
యంబరంగంబనునట్టి కంబంబున ధ్యానంబనియెడు బల్ తాటంగట్టి
గట్టిగానినట్టి కదలకుండగ బట్టి తావకాభ్యాసందడతరులంగట్టి
యత్నాత్మకంబుల మునియైనట్టి మున్నునట్లు నేనెదిరింతు
దానినీయక యుండిన నేనునీదు । కట్టువిడిపింప నెనటికిఁ గలదదెదిచ్చు॥ లలిత॥

౬౯॥ పామరుండనుచు హా పాపాత్ముడను పరమానినీలోలుండ మందమతుడ
 పరపశువును వంచనస్వభావుండ మదోష్ణుత్తుడ నతికోపమండనుండ
 కూరుండఁ బ్రాణివిదారుండ గాచారహీనుండ నతివృకమానకుండ
 జానహీనుండ మోహదంతుండను నీతివర్జితుండ దురాత్మవల్లభుండ
 దూరదూరమెరుగ్నితినటంచు రోషమాత్మఁబ్రావకనుగావరముగ నీపుత్రునన్నులలి॥

20॥ వగరతనాహస్ర పత్రాసమన నింహాసంబునవలె నధివసించి
ధగధగదగ్గరిత రత్నప్రబద్ధకీట ము తమాంకంబున నొనరదాల్చి
హరినీలమణిజాల కురుచిరాంధముల లలితహాహువుల నలంకరించి
శోబుబంధులీల మెలగుదేహంబున శంఖచక్రాదులు చౌకళింప
కుండలమృలదాల్చి మార్తాండమండలమునవనియుంచునిహృదయమునగొల్తుల॥

- 20|| సదయమదీయవిజ్ఞాపనం శృణుతాత ఆయాహితత్ప్రింవదాద్యవత్స
పరిపూర్ణ భక్త్యాభవత్ప్రసామిచ్చామి కింకార్యముద్దిశ్య కింకరేంద్ర
ముద్ధితయేష్మితం మహితవరంజేహి రయమర్పయామి వరయతదద్య
ముక్తింభవత్పాద భక్తింసమర్పయ దాస్యామితుభ్యంహి త త్తథావ
యనుచు నేనడ నీవిడిసంతమాత్రముననె తఱుగౌ నెనీకు సంపూర్ణవిభవః లలి||
- 21|| సంసారగమానదేశమునఁ జనిరోగ తతియనుభీకర తస్కరమృగ
ములు నిర్దియేధమూర్ ముపరికొనఁ జరయనుకాంతజీవితాకాఖ్యకూప
మునఁగ్రోయ యమసర్పమును నాలుకలుగ్రోడ మాసర్పపదశీవః మహితమైన
యదేభవదలింప నాయుర్ద్యుమము నహర్నిశమానకము ఖండింపనాయు
వనుమధువునానుచునుభయంబందుచుండునరుభయమువోవదేనీదుకరుణగలుగ|| ల||
- 23|| సప్తాశ్వపుత్రికా తైవలినీచుభ్య గతధగద్గితశోకవదచునఁగ
హరినీలనుణికవాటాంతరాభాత్యచ్చపద్మరాగాంకితపద్మచునఁగ
నాకాశమండలాభ్యంతరప్రవిభాస్వదంబుజినీనాధలింబుచునఁగ
గమలాలయావక్త్ర కమలవాణ్యప్రవాహనీతైధాదర్పణమనంగ
నీదువక్షుసంబంబుననెగడుచున్న ! కాస్తుభాఖ్యమణికనమస్కారమిడుదుః లలిత||

2౪॥ హరినిన్మృనవారి నాపదల్ సారకని మొరవెట్టుగతిరావమునఁజెలంగి
హరికథర్చించియంచు నదలక్ష్మియశంబు గల్గునన్మిక్తుభక్తాంతినొంది
హరిభక్తులకున్ముక్తి కరగఁతంబిటని బోధించుగతిహస్తమునమెలంగి
హరిపూజకులజన్మ మరయనిట్లుప్రసిద్ధ మనితెల్పుగతి నురేఖాశిఁగాంచి
వనజలోచననీహస్తవనజమందుఁ గలితమగుపాంచజన్యంబుఁగొలుతు నెపుడు॥ ౪॥

2౫॥ తనడనూరంచులు దామోదరార్చకు ఘనబంధములఁదోలు గలినిదెలుపఁ
దనవలయాకృతి దైత్యారిభక్తయశంబుభూచక్రవిక్రాంతిదెలుప
దనదునామమధ్య కి తత్పరులకుదైత్య హరుఁడుఁగుదర్శనం దగుటదెలుపఁ
దనదురూపము జనార్దనునిరూపముతోటి హరిదత్త్యనంకాశమనుటదెలుపఁ
నకురమదమదహస్తిపంచాన్యమైన । నీసుదర్శనచక్రంబు నేర్పరించు॥ లలిత॥

2౬॥ రత్నోనిచయకంతరంజితఘనపుష్ప శేఖరంబుల నిజశిఖనజాటి
దిలితనాభవక్త్ర దిగ్ఘమంఘమ దురుతరగంధంబు నొడలనలది
క్రతుఘగమిత్రతత్కన్యలాలంకార బృందంబుదేహమందెల్లదాల్చి
పూర్వదేవత్రాత భూరి మేదోరుధిరాఘ్యంబులగు విందులారగించి
మోదమునుజెందునీదుకామోదకియనుగదనశరణంబుగామదిగాంత నెంచు॥లలిత॥

22॥ కమనీయరత్న కంకణవిభాసితహస్త వనజాతమనబ్బహద్యానుడగుచుఁ
బుండరీకంబునుబోలుకనవచెంత వనియింపఁగాశ్లోకభానుడగుచు
బహువిధాలంకార బాస్వద్రుఘులపజవర్తిలఁగాఁజిత్రభానుడగుచు
పైరులతోనాచావమునఁబోఁచెడివేళ వాచామగోచర భానుడగుచు
సందకాఖ్యురహించు నీచందహాస । నాయకునిగొల్చెదను మన్మథంబునందు॥ ల॥

2౩॥ పట్టినంతనె దితిపట్టెనుండఱచేతఁ బట్టువడినయట్లు భయమునొందుఁ
గట్టినంతనెనారి ఘనశరదామాలిఁ గట్టినట్లుగనెంచి కలుగుచుండుఁ
దట్టినంతనె రవోద్ధతివేత బధిరంబు దట్టినట్లుగఁజేవ్వు దక్కియందుఁ
బెట్టినంతనె యెక్కుఁజేరి జమునిముందు బెట్టినట్లుగ నాశపీడుచుండు
వట్టినదీయ వట్టినరసంబు । సారెసారెకునెంత మత్స్యంధమందు॥లలిత॥

మ త్తేభగర్భిత నీనము.

2౪॥ కుధరవర్షోద్ధర గు వత్తుంజరవతి ధారాధరాంగా హరీరమేశ
మునరరాడ్వంద్య వసుంధరేశ్వరలస స్సారీకపత్రేక్షణాముకుంద
వివరతార్కృష్ట్య విష్ణురశ్రవణసద్వందారు దుర్ధానామురారి
కుపరదావాసల కుండరీంద్రదళయనా బ్రహ్మాదిదేవాధిపా మహాత్మ

శలితమై భవన్నిభ గమనచతుర । మనవిశ్వామ్య నీమద్యమయన్తి ॥ లలిత॥

గర్భితమై భవిక్రీడము.

భరవశ్యోద్ధర ను ప్తమంజరపతీ ధారాధరాంగాచారీ
సరరాద్యోద్య ప్తమంధరశ్యులస న్నాభీకృతైక్షణా
వరతారీ ధ్యజ విష్ణురశేవణ సద్వందాదుర్దాధవా
పరదావాసల కుండలీందళయనా (బహ్మదిదేవాధిపా॥

ద్విపద మత్తోశిల, గర్భితనీసము.

౮౦॥ నీరదోపమగాత్ర నీరజనేత్ర వారణరక్షణా వరరాజదత్తు
భూరిహరికభూవ భూసురహోవ శాత్రవశిక్షణా శశిరమ్యవక్త్ర
సారదక్షుతపాపనాశకనామ భాసురలక్షణా బహుశోభితాత్మ
శారదాధిపవంద్య సారవిచార భవ్యదవీక్షణా వనవాసలోల
ద్విపదకరమ త్తోశిల దివ్యవాక్య । కవిసుత చిత్రచారిత్ర గావుమయన్తి ॥ లలిత॥
ద్విపదము॥ నీరదోపమగాత్ర నీరజనేత్ర । వారణరక్షణా వరరాజదత్తు
భూరిహరికభూవ భూసురహోవ । శాత్రవశిక్షణా శశిరమ్యవక్త్ర
సారదక్షుత పాపనాశకనామ । భాసురలక్షణా బహుశోభితాత్మ

కారదాధిపకంద్య సారవిచార । భవ్యదవీక్షణా వనవాసలోల॥

మత్తకోకిల॥ నీరదోపమగాత్రనీరజ శేత్రవారణరక్షణా
భూరిహటికభూవభూసుః పోషకాత్రవశిక్షణా

నారదస్తుత వాపవాళక నామభాసురలక్షణా
కారదాధిపకంద్య సారవి చారభవ్యదవీక్షణా॥

౧౮౫ కూరదాధిపకంద్య సారవి చారభవ్యదవీక్షణా॥
సకలవేదములఁ దస్కరన్యత్రిచేమీరి యరవిందభవుని దగ్గరకుఁజేరి

యేగంగనాతని హింసింపఁగావారి నిధిబ్రవేశించి యా నిర్భారీ
గలయంగవెదకి యాగ్రహమునఁ జలపోరి ధూరీరాహవమున నా క్రూరుఁడీరి
సురజనంబులు వినుతింప శ్రుతులఁదెచ్చి । యబ్బయైన కొసఁగిన మత్స్యవతార॥

౧౮౬ వనధిపాత్రమృది వైశాఖమౌనరించి సర్వవాధగుణంబు సంఘటించి
యమృతాభిలాష దేవాసురుల్ గమకించి తరువనాగటబ్బిఁ తొరఁగఁగాంచి
ఘనతరకచ్చపాకారంబువహింపించి యర్చిధరేంద్రంబును ద్వహించి
పూర్వదేవులకెల్ల మోహంబుగల్పించి యమృతంబుదేవుల కరసింపంచి
పరమకారుణ్యమున నింద్రుధయముడించి । భువనకాలంబునెల్ల బ్రోచితివె॥

రాచి॥ అతిబలశూన్యఁడు సీతకన్యాకుండలదీపిణి భరణెల్లజాపచందమునఁజూర్చి
 తొడరివారిధియందుఁ ద్రొక్కంగఁగనివెట్టి నానిరురింపంగఁ బ్రతినవట్టి
 దాదగనూక రాకారంబుతోఁబుట్టి మున్నీటనాసోకుమారకజెట్టిఁ
 దనరారఁబట్టి మస్తకముదులుఁగఁగొట్టి పూన్నితో యమునకుఁ గాన్పఁజెట్టి
 సైత్తివేధాత్రినీటిపైకెత్తిపట్టి నట్టినిన్నొ నితరులం గట్టివెట్టి॥ లలితః
 రాచ॥ జనకు మాటలకు మారనుచు మానకకుమారకుఁడు మాధవుని మాటికినులింప
 వారియందుఁగననందు మరియెందుఁగలఁడందునినిందునముకుందుఁదెలుపుమనుచుఁ
 బటుదంభతోఁ స్తంభ పరిగుంభితవిజృంభ దసి స్తంభమునుగుంభులదరప్రేయ
 క్షితివేరికినిజేరి ధృతిదేరియొకసారి గననేరని శరీరమెనయఁదాల్చి
 భరనభరకరప్రతాలిఁ గనకకళిపుఁ జీరిప్రహోదుప్రహోచిన నారనివా॥ ౪॥

రాగే॥ వసుధయందదిలిఁ బట్టివెపుట్టి యా పొట్టిమెగలబన్ని గట్టువగుచుఁ
 గళ్ళపువ్వుప్రవాహావృత్తకర్మంబుభర్మంబు మర్మంబులగ్రహించి మఱిబలిండు
 దరిఁజేరియతనితో ధాటిగానూటిగా సాటిగాకుండు మేల్కాటలాడి
 యవనిగానంబొంది యంతవైనంతవై నంతవైనంతవై యభిలమగుచు
 బలిరసాతలవాసుఁగా సలిపినాక పదవిసురపతికిడిసని స్వసుతింతు॥లలితః॥

౧౬॥ జమదగ్ని కుడయించి శాస్త్రముల్ పరియించి శస్త్రముల్ గ్రహియించి జగతిమించి
యెలమిముద్దొడు సారులును గుర్యుగర సాధిపుల కుశుకల సాధించి కోసి
కార్తవీర్యుని హస్తగణమర్చి మేర్చి సరింపగొడ్డిటన సమింపఁజేసి
జగతిసంతయు రక్తసంతానములసిక్తముగఁజేసి తద్రక్తమునను జనక
తర్కణ మొచ్చర్చి కళ్యపధాతకభిల ధరణిదానంబొసంగిన పరశురామ॥ ల॥

౧౭॥ రోహిణీసతికుమారుండైజ్జెబ్బించి దామోదరాగ్రజత్వంబుగాంచి
యాహవంబునఁ బలంబొగురుమడించి ఘనమసారనిభ్రాంకుకముధరించి
యలనాడుబహుదారుజాకారమువహించి కరిపురంబును హలగ్రమునముంచి
యమునామహోగ్రవేగము నెలమడియించి సద్గుణంబులచేఁబ్రతీగాంచి
యవనినాగాయతబలుండవనఁగమించి । నెగడుబలరామమూరివి నీవకావె॥ లలిత॥

౧౮॥ పైకుంతనగరాధివాసుండవీవయ్య నాభీరపల్లియందలరినావు
తనరంగనసలితబ్రహ్మచారివై యలఘుగుండరులతోఁ గలిసివావు
పురహారాదిక దేవపూజ్యమానుండవయ్యఁ గడువేడ్కతో నాలగాచినావు
ఏపారెపుడు మామోహాధికుండవయ్య మాయలెల్లను బరిమార్చినావు
గొప్పలోగొప్పవాండవుకొద్దిలోనఁ । గొద్దిపెయ్యకోడమ్ముడుకొడుక॥ లలిత॥

- ౧౫॥ శ్రుభక్తుక్తధర్మముల్ దృశ్యత్యానయైనరించి మనుజులబుద్ధుల మఱిగలంచి
ధరదురాచారంబు గఱపగలమది నెంచి ప్రబలితిబుద్ధరూపమువహించి
మేచ్చరూపంబుచే మెలగుధూర్ణగిగాంచి యవనీసురసుతుండవైజనించి
హరియించిష్టమల ధరణిధర్మముమించి యొనరింతువాకల్పి తనువుగాంచి
చిత్రచిత్రప్రభావముల్ క్షీతినిబరప బహుసమగ్ధండవీచెకా పరమపురుష॥ లలిత॥
- ౧౬॥ దళరథేంద్రునకు నందనుడవైజనించి ధనురాదిసకలవిద్యలగ్రహించి
యనుజానిగూడి సంయమివోడఁజనుదెంచి వికటూట్టిహాసదాటకజయించి
మారీచునముగ్ధనవారాళిలోముంచి మఱిసుబాహునియమపురికిఁబంచి
కాళికమానియ జంబుసందక్షించి మంత్రరహస్యముల్ మఱిగ్రహించి
జనవినుతిగాంచిసప్తనిక్షాంతతరంబు॥ సారెసారెకుమది నెంతు క్షీరమేళ॥ లలిత॥
- ౧౭॥ అన్యోన్యవదనంబు లవతాళనమునేయు చలముపర్యోర్విపుల్ తలలుపంప
మామకేచ్ఛాలత మహితఫలాశ్శయయ్యెటంచు వైదేహియెడఁడలంపఁ
బ్రతిససార్థకమయ్య క్షీతిగ్ధతాగ్ధతై ననిజనకుఁడు మోదమునవహింప
యల్పి తార్థయ్యెనంచుగాధేయఁడా నందామృతాబ్ధిసానంబొనర్ప
హరునిచాపంబుద్రుంచినయట్టినిన్ను॥ సర్వకాంక్షాప్రసీదికై సంస్కరింతు॥ లలిత॥

(2)

23

- ౯౨॥ కరపంకజమునఁ గంకణముపూనుటయన్తాత్రతాథప్రదానాధ్యక్షమనుటఁదెలిపె
నవనిజాపాఙ్గిగవణమాచరించుట యాననాలిదిసత్యమనుటఁదెలిపె
జానకీమధ్యకధనిభాల్పాయట యమితంబుగానిపై యనుటఁదెలిపె
పైదేహిగూడి వాచ్యమువహ్నిప్రేల్పుట యథుముఖీగతిద్రోతుననుటఁదెలిపె
సకలవైభవములతోడసంతసమున । న్యౌపుత్రీపరిణయంబునొందువేళ॥ లలిత॥
- ౯౩॥ ఎవ్వఁడకేహచరేత్యగాచలముల కెపుడురాజయ్యె ముయ్యెడుసారు
సంహితేయందొయెసఁగె నజాన్వోర్మింద్ర కరసహస్ర సహస్రకరులకెఁడు
ఎవ్వనికిసమ స్తప్తద్ర్యశక్తిల బాలంబు జనకకీలలమయ్యె
శైవ్యానికుపలసహిత రిపుశిరములు పలిహితస్వర్గరహాపానశిరము
లయ్యె నటిపరశురాము నాహవమున । వీరనోడించినట్టి నికొనిమిసేతు॥ లలిత॥
- ౯౪॥ జనకవాక్పాలనాపక్తి సానుజకళత్రుండవై వనికేగిత్రొడరియచట
మునిచూజనంబులుగొని ఖరదూషణప్రముఖరాక్షసుల రూపంబుమాపి
మణికూర్మణఖ ముక్కునటికి మోచునిదూరించి పై దేహిఁగోలుపోయి
హరికుమారునిదాని హరికులేంద్రునిజేసి హరిమతుఁగూర్చి యాహులవలన
వీరవారసెటింగి వివీరుఁడైన । దనుజవిభు నాజిఁగూల్పంగఁదలంచివావు॥ లలిత॥

- ౧-౧॥ దండంబు ను త్తవేదండకుండదండ భండనసజయ దోర్లండనీకు
దండంబు చండకోదండమండితకాండ చుండభండిత శ్రేతుకాండనీకు
దండంబబాండకరండమండలమహ మండితనీసపిచండనీకు
దండంబు కుండలిణ్యండవాఖండలా ఖండదేవ స్తోందనీకు
శరణాబ్రోవపెయని విభీషణుడువేద । నభయమాస్త మొసంగితి వాక్షణమున॥ ౪॥
- ౧-౨॥ భట్టించలంగూల భుట్టనంబునఁబ్రీతి । గుట్టగుట్టలవైయు గట్టులొక్కడు
కుట్టించిగిరిగిరం దిప్పిముప్పరప్పి నప్పళించుచులుపునందొకండు
బెట్టియైయుంకించి పట్టితేగానె త్తిగొట్టితా నలుచేతఁ బెట్టునొక్కడు
క్కరుచొక్కక సారి నూలుకొండలపట్టి బార్పవైచును పదార్పాడుచొక్కడు
నిలుల వేడుకడిర మర్కటులచేత । వార్గిగట్టించిలివియార వన్నెక్కాడు॥ ౪లిత॥
- ౧-౩॥ ఏకటకునిపోరు భాకకోరువలేక తపసుడు దానిత్రిధర్మమందె
నెత్తుచంపునొయంచు నెవ్వనికమరులెంతయు వెఱుచుచు మూలదాగుచుండి
శమిచేయునొయంచు నెవ్వనిగనిమును త్తయమంది తపములు వదలుచుండి
శెవ్వనికదురుపోనీడ్చి చేకొనునంచు రంభాదులును బ్రవర్తనమాని
రట్టిరావణుఁ బుత్రపాత్రాన్నితముగఁ । ద్రుంచి భువనస్థయంబైడించితొర॥ ౪లి॥

౧౮॥ వింశాచురలఁబూని విసరంగఁగొందఱు కొందఱుచుప్రపరాక్షులనుదెలుప
 జయచాక్రములనుతుల్ సలుపంగఁగొందఱు కొందఱుభక్తి మొట్టలనొనర్పఁ
 జిత్రంబులగుకథల్ చెప్పంగఁగొందఱు కొందఱువిక్రమగుణములైగడ
 దేవదేవుడటంచుఁ దెలుపంగఁగొందఱు కొందఱుశృర్యంబు నొందుచుండ
 విజయమునుజూరంగొని యవ్యభివణ్ణేందునలరిరాజ్యాభిషిక్తుఁగాసలిపినావు॥ ౧॥

౧౯॥ సంపాదముననభ్యసలిగిన్నరాదులు జయజయధ్వనులచే నన్నులింప
 విబుధసంతతిపున్నవృష్టినిగురియింప సమరకామినులు నాట్యములొనర్పఁ
 బరమపావనసీత కరముసంపాదించి పేదలతోఁగఁపులు సేవింపుచుండ
 నభిలషైభవముల నలరుపున్నకమెక్కి- మరుచిరసాక్షేతపురముఁజేరి
 యలరిపట్నాభిషిక్తుండవగుచునకల జనులబోచిననిన్ను చేసంస్మరింతు॥ లలిత॥

౨౦॥ మంగళంబిడుదుఁ జిన్మయమంగళాకార మంగళంబిడైశ్వరమాచిహార
 మంగళంబిడైభక్తమానససంచార మంగళంబిడైసర్వమంత్రసార
 మంగళంబిడైదివ్యమంజులమణిహార మంగళంబిడైదయామయశరీర
 మంగళంబిడైభవ్యమహాతగుణాధార మంగళంబిడై రిపుదదవిహార
 నీకుమంగళహరతుల్ చేసొనగితి । సర్వమంగళముల నాకొసంగుమీవావు॥ లలిత॥

౧౦౧॥ వసుధసమస్మికుట వంశరత్నమగు కృష్ణబ్రహ్మకాన్త్రికి, సరసమగుణ
 వసతియాపిచ్ఛమాంబకు దనూజాండ శంకరవిబుధునకుజున్యజాండ
 బుధవిధేయుడ భవత్కూజాభినిరుండ వేంకటకృష్ణాభ్య వెలయువాడ
 భవదంకితముగ నీపద్యరత్నావళి జగగూర్చి నీకు నొసంగినాడఁ
 గానిభవద్వివర్ధరూపదశకృతముగ జగతివన్నెగృతారవి సలుపుమయ్య॥౧॥

గద్య॥ ఇది శ్రీపరమేశ్వరకరుణాసమాసాదిత చతుర్విధకవితాధారేయ ములుకుట వంశ
 పయఃపారావారరాకాముధాకర కృష్ణబ్రహ్మమనీషితమాభవ సుధీజనవిధేయ

శతావధాని వేంకటకృష్ణ నామధేయ ప్రణీతంబైన

శ్రీ సాకేత కోసండరామ శతకము

శ్రీ నీతారామార్పణము

శ్రీశ్రీశ్రీ

